

ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΗ
ΕΓΚΡΙΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΙΜΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ,
ΕΠΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

Από την Πανελλήνια Ένωση Θεολόγων (Π.Ε.Θ.) μας εξητήθη η επιστημονική άποψή μας επί των παρακάτω ερωτημάτων και ειδικότερα εάν με βάση το ισχύον στην Ελλάδα νομικό καθεστώς:

- 1) Το μάθημα των Θρησκευτικών επιβάλλεται να είναι αμιγώς Ορθόδοξο Χριστιανικό ή Πολυθρησκευτικό;
- 2) Τα νέα Προγράμματα Σπουδών (στο εξής Π.Σ.) Δημοτικού και Γυμνασίου, που εγκρίθηκαν προς πιλοτική εφαρμογή τους με την Αποφ. Υπ. Παιδείας 113/714/Γ2/3-10-2011, ΦΕΚ τ. Β' 2335/2011, ως και η Αναθεωρημένη εφαρμογή τους, η οποία δεν έχει υποβληθεί, μέχρι τώρα, προς έγκριση, ούτε έχει δημοσιευθεί στον ιστότοπο του Υπ. Παιδείας (Ψηφιακό Σχολείο), πλην όμως υπάρχει έντονο και λυσιπρόθετο ενδιαφέρον συντακτών της προς εφαρμογή της, είναι σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, ένεκα του πολυθρησκευτικού περιεχομένου τους και όχι αμιγούς Ορθόδοξου Χριστιανικού;
- 3) Η Εκκλησία της Ελλάδος έχει λόγο και δικαίωμα για τον καθορισμό της ύλης του μαθήματος των Θρησκευτικών;

Επί των παραπάνω ερωτημάτων η επιστημονική μας άποψη είναι η ακόλουθη:

Ειδικότερα επί του πρώτου ερωτήματος:

1) Κατά τη διάταξη του άρθρου 16 § 2 του ισχύοντος Ελληνικού Συντάγματος Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλαση τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες. Εξάλλου κατά το τρίτο άρθρο του Συντάγματος, παράγραφος 1η, εδάφιο α' και β' αυτής: «Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησία του Χριστού. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος, που γνωρίζει κεφαλή της τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν, υπάρχει αναπόσπαστα ενωμένη δογματικά με τη Μεγάλη Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης και με κάθε άλλη ομόδοξη Εκκλησία του Χριστού τηρεί απαρασάλευτα, όπως εκείνες, τους ιερούς αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες και τις ιερές παραδόσεις». Οι διατάξεις αυτές συνιστούν εκδηλώσεις της νομικής ενέργειας του Προοιμίου του Ελληνικού Συντάγματος, έχοντος του Προοιμίου τούτου, ως ακολούθως:

«Εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος».

Αποτελεί δε το Προοίμιο αυτό αναπόσπαστο τμήμα του Συντάγματος και δημοσιεύεται με τις λοιπές διατάξεις τούτου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ως ενιαίο όλο, αφού αμέσως πριν από το Προοίμιο προτάσσονται οι λέξεις ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ και ο χρονικός προσδιορισμός του Συντάγματος (1975-2001) και αμέσως μετά ακολουθεί το κείμενο του Προοιμίου (βλ. σχετ. Βασ. Νικολόπουλου, Επιτ. Προέδρου Αρείου Πάγου, Δ/ρος Νομικής, Το προοίμιο του Συντάγματος και η νομική του αξιολόγηση, σελ. 17-18).

Παράλληλα με τη διάταξη του άρθρου 1 εδάφ. α', του νόμου 1566/1985, με τον οποίο ρυθμίζεται - κυρίως και πρωτίστως - η λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ορίζεται ότι ο σκοπός της εκπαίδευσης αυτής είναι να υποβοηθεί τους μαθητάς, όπως εκτός των άλλων «...διακατέχονται από πίστη στην πατρίδα και τα γνήσια στοιχεία της Ορθόδοξης Χριστιανικής παράδοσης. Στον ίδιο νόμο και ειδικότερα στο άρθρο αυτού 6 § 2, εκ. β', ορίζεται ότι το Λύκειο επιδιώκει την ολοκλήρωση των σκοπών της εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα βοηθά τους μαθητάς... να συνειδητοποιήσουν την σημασία του Ορθόδοξου Χριστιανικού ήθους...».

Εξ άλλου, η διάταξη του άρθρου 1518 § 1 του Αστ. Κώδικος ορίζει ότι η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου από τους γονείς του περιλαμβάνει, μεταξύ των άλλων και την εκπαίδευση του τέκνου, στην έννοια της οποίας - εκπαίδευσης - περιέχεται και η θρησκευτική τοιαύτη (βλ. εις Απ. Γεωργιάδη - Οικ. Δικ., σελ. 882, αρ. 16 εις Σύντομη Ερμ. Αστ. Κώδικος (Σ. Ε. Α. Κ.), τόμος 2ος, εκδ. 2013 και στις σε αμφότερα τα έργα αυτά σχετικές παραπομπές).

Ακολουθως, με το άρθρο 2 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου υποχρεώνεται κάθε συμβαλλόμενο Κράτος (σε εφαρμογή του 9ου άρθρου αυτής της Συμβάσεως περί ελευθερίας της σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας) να σέβεται το δικαίωμα των γονέων όπως εξασφαλίζουν την μόρφωση και την εκπαίδευση των τέκνων τους σύμφωνα με τις ίδιες αυτών, των γονέων, θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις (βλ. Οικ. Δικ. Απ. Γεωργιάδη - Μιχ. Σταθοπούλου και εις Σ.Ε.Α.Κ. Απ. Γεωργιάδη ό.π.). Τόσον η ως προαναφερθείσα Διεθνής Σύμβαση, όσο και το παραπάνω Πρώτο Πρωτόκολλο αυτής έχουν επικυρωθεί κατ' άρθρο 28 § 1 του Συντάγματος της Ελλάδος με το ν. δ. 53/1974 και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου, και υπερσχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου, απαγορευομένης ούτως πάσης προσβολής του εν λόγω ατομικού δικαιώματος των γονέων, μη δυναμένης συνεπώς της Πολιτείας να επιβάλλει, νομοθετικώς ή άλλως πως, θρησκευτική αγωγή στα τέκνα τους διάφορον της θρησκευτικής πεποιθήσεως των γονέων τους.

Τα ανωτέρω, κατά συνέπεια, έχουν πλήρη εφαρμογή και ως προς το ως άνω δικαίωμα των ορθόδοξων γονέων, όπως τα ανήλικα τέκνα τους διδάσκονται το αμιγώς Ορθόδοξο Χριστιανικό μάθημα των θρησκευτικών στις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαιδεύσεως, όπου αυτά φοιτούν.

Εν όψει όλων των προαναφερομένων διατάξεων, προκύπτει ότι το μάθημα των θρησκευτικών, κατά το ισχύον ελληνικό δίκαιο, επιβάλλεται να είναι αμιγώς το Ορθόδοξο Χριστιανικό, μη επιτρεπόμενης οιασδήποτε μετατροπής του σε πολυθρησκευτικό και πάντως οποιασδήποτε νοθεύσεώς του με ξένο προς το αμιγές Ορθόδοξο Χριστιανικό περιεχόμενο του.

Τα ανωτέρω γίνονται δεκτά και από την σταθερή επί του θέματος τούτου νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. σχετ. τις σύμφωνες αποφάσεις του Σ.τ.Ε. 2176/1998, 3358/1995, 3353/1986, καθώς επίσης και στην 115/2012 πρόσφατη ακυρωτική ομόφωνη απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου Χανίων, η οποία, ως αφορώσα σε θέματα εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπως είναι και το παρόν, έχει ίση νομική ισχύ και ίσο κύρος με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με τον νόμο 702/1997, όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενεστέρως (βλ. σχετ. στην από 11/2/2013 Γνωμοδότηση του Δ/ρος Γ. Κρίππα).

Πέραν δε όλων αυτών, η εισαγωγή στην Ελληνική Εκπαίδευση μαθήματος Θρησκευτικών πολυθρησκευτικού συνιστά το ποινικό αδίκημα του προσηλυτισμού, κατ' άρθρο 4 του διατηρημένου σε ισχύ νόμου 1383/1938, καθόσον ένα τέτοιο μάθημα προσανατολίζεται δια του περιεχομένου του, ως εν προκειμένω, να οδηγήσει το μαθητή σε αμφισβήτηση περί του εάν η θρησκεία, την οποία πρεσβεύει, είναι σωστή ή όχι ή πρέπει να την αμφισβητεί, έστω και απλώς προβληματιζόμενος. Συντρέχει δε ενταύθα και η επιβαρυντική περίπτωση της τρίτης παραγράφου του άρθρου 4 του εν λόγω αναγκ. νόμου και αυτό επειδή η διδασκαλία ενός τέτοιου μαθήματος θα γίνεται σε σχολικές μονάδες. Πρέπει δε να αναφερθεί ότι το αδίκημα τούτο τιμωρείται και στο στάδιο της απόπειράς του ως τετελεσμένο, τιμωρουμένου και του ηθικού αυτουργού (Α.Π. 103/1997), (βλ. Δ/ρος Γ. Κρίππα, Μελέτη, ad hoc, εις Επιθ. Δημ. & Διοικ. Δικαίου, έτ. 2014 σελ. 679-697 και ιδίου, Το έγκλημα του προσηλυτισμού ίδια από απόψεως ηθικής αυτουργίας, εις Ποινικά Χρονικά, τ'λ, έτ. 1980, σελ. 313-321).

Τέλος, αναφορικά με το απαντώμενο πρώτο ερώτημα, παρίσταται αναγκαίο, να λεχθεί ως συνδεδεμένο με τα παραπάνω, ότι σύμφωνα με το άρθρο 95 § 5 του Συντάγματος, «Η Διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο όπως ο νόμος ορίζει...». Σε εκτέλεση της διατάξεως αυτής, ως και της αντιστοίχου εκείνης του άρθρου 13 της ως προαναφέρεται Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, εξεδόθη ο νόμος 3068/2002 (Φ.Ε.Κ. Α' 274 και το Π.Δ/μα 61/2004 (Φ.Ε.Κ. Α' 54) και με τον οποίο, νόμο, προβλέπονται για τους παραβάτες χρηματική κύρωση υπέρ του ενδιαφερομένου, εισπραττόμενη και δι' αναγκαστικής εκτελέσεως κατά του κράτους. Παράλληλα με το άρθρο 5 του νόμου αυτού, ορίζεται ότι η μη συμπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο κεφάλαιο Α' του νόμου τούτου ή η προτροπή σε μη εκπλήρωση, συνιστά ιδιαίτερο πειθαρχικό παράπτωμα για κάθε αρμόδιο υπάλληλο...».

Εξάλλου κατά το άρθρο 50 του Π.Δ/τος 18/1989 (Φ.Ε.Κ. Α' 8) περί κωδικοποίησης της νομοθεσίας για το Συμβούλιο Επικρατείας, οι Διοικητικές Αρχές, σε εκπλήρωση της ως άνω υποχρεώσεως τους

από το άρθρο 95 § 5 του Συντάγματος, πρέπει να συμμορφώνονται με θετική ενέργεια προς το περιεχόμενο της απόφασης του Συμβουλίου ή να απέχουν από κάθε ενέργεια που είναι αντίθετη προς όσα κρίθηκαν από αυτό. Οποιαδήποτε πράξη της Διοίκησης που δε συμμορφώνεται προς την ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπως είναι οι προαναφερθείσες αποφάσεις του, 2761/1998, 3356/1995 και 3353/1986 που ορίζουν το μάθημα των Θρησκευτικών να είναι υποχρεωτικά Ορθόδοξο Χριστιανικό, είναι α κ υ ρ ω τ έ α. Ο παραβάτης εκτός από την ενδεχόμενη ποινική δίωξη κατά το άρθρο 259 του ποινικού Κώδικα για παράβαση καθήκοντος, υπέχει και προσωπική ευθύνη για αποζημίωση.

2) Επί του δεύτερου ερωτήματος που αφορά στο Αναθεωρημένο Πρόγραμμα σπουδών 2014 :

Το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) του 2014, όπως και το Π.Σ του 2011 (Υπουργική Απόφαση 113714/Γ2 3-10-2011, ΦΕΚ β' 2335/2011), συνεξετάζει από την Γ' Δημοτικού, το Χριστιανισμό ταυτόχρονα και ισότιμα με τον Ιουδαϊσμό, το Ισλάμ, τον Ινδουισμό, το Βουδισμό, τον Ταοϊσμό - στη δε Α' Γυμνασίου προστίθεται και ο Κομφουκιανισμός (ΠΣ, σ, 113) - ως ένα σύνολο, που το αναφέρει με διάφορα ονόματα: «θρησκεία» (ΠΣ σ. 19, 25), «ο κόσμος της θρησκείας» (ΠΣ σ. 23), «θρησκευτικές παραδόσεις» (ΠΣ σ, 23), « θρησκευτικό φαινόμενο στην πολυμορφία του» (ΠΣ σ.25), «οι θρησκείες του Κόσμου» (ΟΔ. ΕΚΠ 97-99).

Πρόκειται για ένα πολυθρησκευτικό μόρφωμα, το οποίο στηρίζεται στην τεχνητή - επιφανειακή σύγκλιση του Χριστιανισμού με τις θρησκείες, με βάση τα τυπικά ετερόκλητα χαρακτηριστικά τους, οδηγεί σε εσφαλμένα επιστημονικά συμπεράσματα, δημιουργεί σύγχυση στους μαθητές, τους οδηγεί στον συγκρητισμό, είναι ασύμβατο με την πίστη της Ορθόδοξης Εκκλησίας, η δε διδασκαλία του καταργεί τον χριστοκεντρικό προσανατολισμό του ΜτΘ και τον κάνει ανθρωποκεντρικό – συγκρητιστικό.

Οι συντάκτες του ΠΣ 2014 αυθαίρετα συνέταξαν το ΠΣ, χωρίς να ερωτηθούν ούτε η Ορθόδοξη Εκκλησία, ούτε τα αρμόδια Θεολογικά Τμήματα των Θεολογικών Σχολών Αθηνών και Θεσσαλονίκης με όλους τους ειδικούς επιστήμονές τους ούτε βεβαίως η Πανελλήνια Ένωση Θεολόγων (ΠΕΘ).

Ισχυρίζονται ότι το μεγαλύτερο μέρος των προσφερόμενων γνώσεων και πληροφοριών, αφορά στον Χριστιανισμό, ενώ το πρόβλημα έγκειται στην ομογενοποιημένη - ταυτόχρονη μείξη και διδασκαλία, σχεδόν σε κάθε ενότητα και σε κάθε διδακτική ώρα, πέντε - έξι διαφορετικών θρησκευμάτων με ετερόκλητα χαρακτηριστικά. Ισχυρίζονται, πως υπάρχουν «τρεις κύκλοι» στο ΠΣ που αφορούν στην παράδοση της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας τη γνωριμία με τις μεγάλες χριστιανικές παραδόσεις και τέλος τα μεγάλα θρησκευόμενα (ΠΣ, σ. 17), ενώ δεν υπάρχουν τρία χωριστά σύνολα πληροφοριών, αλλά κυρίως συνυπάρχουν από κοινού σε ένα συνονθύλευμα, ετερόκλητες πληροφορίες και από τους «τρεις κύκλους».

Ισχυρίζονται ότι με το ΠΣ δεν επιδιώκουν την «τυπική θρησκευολογική ενημέρωση», ούτε τον «σχετικισμό ή ακόμη χειρότερα τον συγκρητισμό» (ΠΣ σ. 13), ενώ για την αποφυγή τους δεν λαμβάνουν στοιχειώδη «μέτρα ασφάλειας», αλλά και ούτε μπορούν να λάβουν, εξαιτίας της πολυθρησκευτικής δομής του. Να σημειωθεί ότι απευθύνονται σε μικρά παιδιά που δεν έχουν ακόμη αναπτύξει τις απαιτούμενες πνευματικές ικανότητες για να επεξεργαστούν τα σχετικά ζητήματα, τα οποία παρουσιάζονται ισότιμα, ως «ποικιλία θρησκευτικών προσανατολισμών» (ΟΔ. ΕΚΠ. Σ. 86), Αντιθέτως, με το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα (ΦΕΚ 406/5-5-1998 Υπουργική απόφαση Γ2/2289/26-3-1998) και όλα τα παλαιότερα Αναλυτικά Προγράμματα, η διδασκαλία των θρησκευτικών γίνεται στη Β' Λυκείου, σε χωριστές από τον Χριστιανισμό ενότητες. Επειδή, μάλιστα, το πρόβλημα του συμφυρμού των στοιχείων των θρησκευτικών είναι ορατό, γι' αυτό λαμβάνονται μέτρα, ώστε να αποφευχθεί. Τα μέτρα αφορούν στην διακριτή διδασκαλία κάθε θρησκείας καθώς και στο πνευματικό και αντιληπτικό επίπεδο των μαθητών.

Το νέο ΠΣ, προκειμένου να καθιερωθεί η εφαρμογή του, χρησιμοποιεί δύο όπλα: α) την παραπλάνηση και β) τις σύγχρονες μορφές και μεθόδους διδασκαλίας. Αναφορικά με την παραπλάνηση, οι συντάκτες, ενώ διαβεβαιώνουν τη «θεμελίωση της ορθόδοξης χριστιανικής μαρτυρίας στη σχολική εκπαίδευση σε ένα υψηλότερο πνευματικό και θεολογικό επίπεδο» (ΠΣ σ. 17). εντέχνως την αλλοιώνουν, δηλ, ουσιαστικά την καταργούν. Αναφορικά με το δεύτερο όπλο, οι σύγχρονες μέθοδοι

διδασκαλίας είναι δυνατόν να εφαρμοστούν στο ισχύον ΜτΘ, χωρίς αυτό να απολέσει την ορθόδοξη ταυτότητά του.

Με το ΠΣ στηρίζουν δήθεν, ως διατείνονται, «το δικαίωμα όλων των παιδιών για Θρησκευτική εκπαίδευση» (ΠΣ σ. 11), ενώ η ελληνική Πολιτεία παρέχει ήδη σε όλα ανεξαιρέτως τα παιδιά τη δυνατότητα να μορφωθούν και να παρακολουθήσουν όλα τα μαθήματα που προβλέπονται στις βαθμίδες της εκπαίδευσης, μεταξύ αυτών και τα θρησκευτικά.

Με το νέο Πρόγραμμα επίσης, ενώ οι ίδιοι συνέταξαν το ισχύον ΑΠΣ (ΦΕΚ τ.Β΄ αρ. 303/13-03-03) και ήταν υπεύθυνοι για τη συγγραφή των βιβλίων και αναγνωρίζουν τη λειτουργικότητά τους (ΠΣ, (σ. 10-11), έρχονται και τα καταργούν.

Το νέο ΠΣ συσκοτίζει την αντίληψη των μικρών μαθητών για το ποιος είναι ο Θεός που σώζει τον άνθρωπο, καθώς και ποια είναι η αληθινή κοινωνία μαζί Του επειδή η ξεκάθαρη απάντηση θεωρείται «ομολογιακή εμμονή, κατηχητισμός, φανατισμός ή μισαλλοδοξία» (ΠΣ σ. 11,13).

Σ' αυτή τη λογική κινούνται όλες οι Θ.Ε. Για παράδειγμα, στη Γ' Δημοτικού, τα παιδιά διδάσκονται ότι η Σαρία είναι «Νόμος του Θεού στην ανθρωπότητα» (ΠΣ σ. 111-112), εξετάζουν την απεικόνιση του Θεού στο Χριστιανισμό, στον Ιουδαϊσμό, το Ισλάμ και τις Ανατολικές θρησκείες, που είναι οι «άλλες θρησκευτικές παραδόσεις» (ΠΣ σ. 120-121). Το ΠΣ, με βάση την ιδεολογία του, (πολυθρησκευτικότητα), αποκρύπτει έντεχνα την θεμελιώδη αλήθεια της χριστιανικής Πίστεως, πως ο Χριστός είναι ο μόνος Θεάνθρωπος και Σωτήρας του κόσμου. Κατά περίπτωση, είτε την αποσιωπά (ΠΣ σ. 40), είτε αν χρειάζεται, αναφέρεται μεν στη Θεϊκή Του φύση, αποσιωπά δε την μοναδικότητά της, ενώ επιστρατεύει άσχετες μ' αυτήν πληροφορίες, είτε αντί της θεϊκής, τονίζει την ανθρώπινη φύση Του (Π.Σ. σ. 45), είτε μειώνει την εικόνα που αποκομίζουν οι μαθητές για τη Θεότητά Του, εμφανίζοντάς Τον ως δάσκαλό μεταξύ των φιλοσόφων δασκάλων των Θρησκειών (ΠΣ σ. 63-69). είτε τονίζει δευτερεύουσες έννοιες του θέματος, για να αποσιωπήσει εκείνες που παραπέμπουν στην μοναδικότητα της εν Χριστώ σωτηρίας (ΠΣ σ. 46-47, 78-79), είτε αφήνει να εννοηθεί το ενδεχόμενο, να ανέδειξαν τον Χριστό οι μεσσιανικές προσδοκίες (ΠΣ σ. 123-124), σύμφωνα με γνωστή θεωρία. Στο ΠΣ έχει χαθεί ο προσανατολισμός οπότε βασιλεύει η απόλυτη σύγχυση.

Λόγω της συνεξέτασης του Χριστιανισμού με τις Θρησκείες, στρεβλώνονται θέματα προκειμένου να συνδυαστούν: π.χ. το Ορθόδοξο Βάπτισμα ως αντίστοιχο των τελετών ενηλικίωσης των Εβραίων και των Μουσουλμάνων (ΠΣ σ. 57). Οι Χριστιανοί άγιοι με τα ιερά πρόσωπα θρησκειών, ως να μην είναι η αγιότητα καρπός του Αγίου Πνεύματος, αλλά ανθρώπινη κατάκτηση (ΠΣ σ. 61). Η Αγία Γραφή με τα ιερά βιβλία των θρησκειών, δηλ. η αλήθεια του Θεού μαζί με τις μαγείες, τους μύθους, τις δεισιδαιμονίες (ΠΣ σ. 62, 70-71). Η μετάνοια, η νηστεία, η άσκηση της Σαρακοστής, συνδυάζονται με τη νηστεία, το διαλογισμό, τη γιόγκα στις Θρησκείες (ΠΣ σ. 72-73). Σε άλλη Θ.Ε., το ΠΣ αναφέρεται στους αγίους Πατέρες της Εκκλησίας, οι οποίοι αντιμετώπισαν τα προβλήματα των αιρέσεων (ΠΣ σ. 109-110), και ως γνωστόν, καταδίκασαν τις ειδωλολατρικές αντιλήψεις και λατρείες, ενώ σε άλλες το ΠΣ τις συνδυάζει με τις ορθόδοξες.

Στο ΠΣ έχει εγκαταλειφθεί, σε ικανό βαθμό, η ιστορική σειρά των γεγονότων, έτσι ώστε να μην γνωρίζουν οι μαθητές λ.χ. αν προηγήθηκε χρονολογικά ο προφήτης Μωυσής ή ο Κοσμάς ο Αιτωλός. Σοβαρά δε θεολογικά σφάλματα το καθιστούν ακατάλληλο για Ορθοδόξους μαθητές, ως ότι η μουσουλμανική σαρία είναι ο νόμος του Θεού. Υπάρχουν σ' αυτό σημαντικά σφάλματα ως και παιδαγωγικά τοιαύτα (Ευαγ. Πονηρός Δ/ρ Θ.Μ.Φ., Σχολικός Σύμβουλος Πειραιώς Α' Αθηνών - Κυκλάδων).

Εν όψει όλων των προεκτιθεμένων, καθίσταται πλέον ή σαφές ότι και το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σπουδών έτους 2014 για το μάθημα των Θρησκευτικών στην Α/Βάθμια και Β/Βάθμια Εκπαίδευση, ως πολυθρησκευτικό που είναι, ευρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με το ισχύον στην Ελλάδα, ως άνω, νομικό καθεστώς. Τούτο δε διότι, ενώ το άρθρ. 16 παρ. 2 του Συντάγματος απαιτεί την ανάπτυξη της Ορθόδοξης ως άνω συνείδησης των μαθητών, με το εν λόγω Πρόγραμμα Σπουδών, σε συνδυασμό με τον αναθεωρημένο Οδηγό Εκπαιδευτικού (2014), οδηγεί στην πλήρη αποδόμηση και εκθεμελίωση τελικά της Ορθόδοξης θρησκευτικής συνείδησής τους.

Η μετατροπή του υφιστάμενου αμιγώς Ορθοδόξου Χριστιανικού μαθήματος των Θρησκευτικών σε ένα συγκρητιστικό και πολτοποιημένο θρησκευτικό μόρφωμα, έχει καταδικασθεί από ολόκληρο το πλήρωμα της Ορθόδοξης Ελληνικής Εκκλησίας, με επικεφαλής τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ.

Βαρθολομαίο, τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο, ως και από σύμπασα την Ιερά Κοινότητα του Αγίου Όρους -που χαρακτήρισε το μη ορθόδοξο μάθημα των Θρησκευτικών ως «φυλακή»- από την Πανελλήνια Ένωση Θεολόγων (Π.Ε.Θ), την ΚΔ' Συνδιάσκεψη των Εντεταλμένων Ορθοδόξων Εκκλησιών και Μητροπόλεων, από λίαν υψηλού επιπέδου διεθνή και πανελλήνια Επιστημονικά Συνέδρια και Ημερίδες, από υψηλής Πνευματικότητας ηγούμενους του Αγίου Όρους, ως ο μ. ηγούμενος της Ι. Μονής Γρηγορίου του Αγίου Όρους Γεώργιος Καψάνης, ο οποίος σε κείμενο του χαρακτήρισε το τεθέν υπόψην του, πολυθρησκευτικό πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών, οδηγό προς την πολυθρησκεία, «ευαγγέλιο» πλάνης και πλήγμα δαιμονικό κατά του Ορθόδοξου Ελληνικού λαού (Περιοδικό «Ο Σωτήρ» τευχ. Σεπτεμβρίου 2013, σελ. 373-374). Επίσης ο προηγούμενος της Ιεράς Μονής Ιβήρων Βασίλειος Γοντικάκης, κατά τον οποίο η Ορθόδοξη Πίστη μας προδίδεται από ένα πολυθρησκευτικό κατασκεύασμα (Περιοδικό «ΚΟΙΝΩΝΙΑ» της Π.Ε.Θ. τεύχος 2, Απριλίου – Ιουνίου 2012). Ωσαύτως, από έγκριτους και ειδήμονες Επιστήμονες, από πλήθος εγκύρων δημοσιευμάτων και ραδιοφωνικών εκπομπών, έχει σαφώς αποδοκιμασθεί η μετατροπή του ορθόδοξου μαθήματος των Θρησκευτικών σε πολυθρησκευτικό.

Να προστεθεί τέλος ότι την επιχειρηθείσαν και στην Κύπρο μετατροπή του εκεί διδασκόμενου Ορθόδοξου Χριστιανικού μαθήματος των Θρησκευτικών σε πολυθρησκευτικό αποδοκίμασε ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος και γενικώς, ο κλήρος και ο Ορθόδοξος λαός της Κύπρου.

Τέλος, η Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος με την πρόσφατη απόφασή της, της 9ης Μαρτίου 2016 ετάχθη υπέρ της διδασκαλίας του τρέχοντος Ορθόδοξου μαθήματος των Θρησκευτικών με τη δική του μεθοδολογία, χωρίς την από κοινού σύγχρονη διδασκαλία του με άλλα θρησκευτά, δεχθείσα παράλληλα όπως μερικά θρησκευσιολογικά κεφάλαια εισαχθούν σε κάθε βιβλίο των Θρησκευτικών και όχι σε κάθε μάθημα, επικυρώνοντας έτσι την προηγηθείσα επί του θέματος απόφαση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος της 13ης Ιανουαρίου 2016.

3) Αναφορικά με το τρίτο των υποβληθέντων αιτημάτων, εάν δηλαδή, με βάση το ισχύον στην Ελλάδα νομικό καθεστώς, η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει λόγο και δικαίωμα ως προς τον καθορισμό της ύλης του μαθήματος των Θρησκευτικών, πρέπει να λεχθούν τα εξής:

Σύμφωνα με το δεύτερο άρθρο του νόμου 590/1977, Περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος, «Η Εκκλησία της Ελλάδος συνεργάζεται μετά της Πολιτείας, προκειμένου περί θεμάτων γενικού ενδιαφέροντος, ως τα της Χριστιανικής αγωγής της νεότητας» κ.ά. Περαιτέρω κατά το άρθρο 9 του ίδιου νόμου «Η Δ.Ι.Σ. (Διαρκής Ιερά Σύνοδος), ως διαρκές διοικητικόν όργανον της Εκκλησίας, ασκεί τας κάτωθι αρμοδιότητάς... ε) Παρακολουθεί το δογματικόν περιεχόμενον των δια τα σχολεία της Στοιχειώδους και Μέσης Εκπαιδύσεως προοριζομένων διδακτικών βιβλίων του μαθήματος των Θρησκευτικών». Στο ίδιο δε άρθρο, υπό το στοιχείο ζ', ορίζεται ότι η Δ.Ι.Σ. μεριμνά περί του κατά Χριστόν βίου του Ορθόδοξου πληρώματος δια των ενδεικτικώς εκεί αναφερομένων μέσων, ως και «δια παντός άλλου προσφύρου, κατά την κρίσιν Αυτής, μέσου», ενώ ορίζεται στο τελευταίο εδάφιο του ίδιου άρθρου ότι «Εις περίπτωσιν διαταράξεως της Ορθόδοξου Εκκλησίας δι' ετεροδιδασκαλίας ή άλλης επεμβάσεως εις βάρος αυτής, η Δ.Ι.Σ. ζητεί την επέμβασιν των Αρμοδίων Αρχών...». Αποτελεί δε ετεροδιδασκαλία η νόθευση της Ορθόδοξου Πίστεως κατά το μάλλον και ήττον και με οποιονδήποτε τρόπο (βλ. Γ. Κρίππα όπ.π. κάτω σελ. 146).

Πρέπει δε να λεχθεί ενταύθα ότι οι προπαρατεθείσες διατάξεις του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος (ν. 590/1977) – ως και ο ως άνω ν. 1566/1985 – δεν είναι δυνατόν να καταργηθούν, διότι αποτελούν στην πράξη εφαρμογή του άρθρου 16 § 2 του Συντάγματος. Αυτό έχει δεχθεί και η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με την οποία, δεν είναι δυνατή η κατάργηση νόμου, εκδοθέντος προς εφαρμογήν συνταγματικής διατάξεως και συνεπώς θα εξακολουθεί να ισχύει ο αντισυνταγματικώς καταργηθείς νόμος (ΣτΕ 2056/2001 Διοικ. Δίκη, σελ. 87 επ., Γ. Κρίππα «Το Ατομικό Δικαίωμα της Θρησκευτικής Ελευθερίας της Εκκλησίας να καθορίζει η ίδια την ύλη του μαθήματος των Θρησκευτικών» στο περιοδικό ΚΟΙΝΩΝΙΑ της Πανελληνίου Ενώσεως Θεολόγων, έτος 2013, τεύχος 3, σ. 145 εξ. και ειδικότερα στις σελ. 146 και 156, υποσημ. 4, ως και ιδίου Νομοθετικό κενό συνταγματικώς ανεπίτρεπτο και εντεύθεν υποχρεώσεις της κρατικής διοικήσεως, ως και εις Καλλιαντέρη-Τουτζιαράκη, Η αρχή της νομιμότητος εις Επιθ. Δημ. Δικ. 2001, σελ. 28).

Εν όψει όλων αυτών, προκύπτει σαφώς ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος, είναι, με βάση την ελληνική νομοθεσία (άρθρο 3 § 1 του Συντάγματος), φορέας του ατομικού δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας και ότι το δικαίωμά της αυτό παραβιάζεται στην περίπτωση που η Πολιτεία αποφασίσει να διδάσκονται ως ύλη του μαθήματος των Θρησκευτικών στις σχολικές μονάδες κείμενα, που η Εκκλησία τα θεωρεί ασυμβίβαστα, κατά το μάλλον και ήττον, προς τις αρχές της διδασκαλίας της, όπως η διδασκαλία της ειδικότερα καθορίζεται και κατοχυρώνεται στις και με τις προπαρατιθέμενες διατάξεις του άρθρου 3 του Συντάγματος, της Εκκλησίας της Ελλάδος δικαιωμένης να ζητήσει την ικανοποίηση του δικαιώματός της τούτου από την Ελληνική Δικαιοσύνη και αν χρειασθεί και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, (βλ. σχετ. ειδικότερα και αναλυτικώς εις Γ. Κρίππα, ενθ. ανωτ., σελ. 145 επομ. 148, 149, ως και πλούσια αυτόθι διεθνή βιβλιογραφία και ad hoc απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας, μετά σχετικών επίσης υποσημειώσεων εις σελ. 149-156. Βλ., ωσαύτως, εις Χρ. Σγουρίτσα Συνταγματικό Δικ., τόμος Β΄, τεύχος Α΄, σελ. 12, ως και εις το άρθρο «Περί τα Θρησκευτικά» του Αρχιμ. Κων. Ραμιώτη πτυχ. Θεολογίας – τ. Δικαστού, εις Ορθόδοξο Τύπο της 9.10.2015).

Μετά από αυτά προκύπτει ότι, με βάση την Ελληνική Νομοθεσία, η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος έχει τον κύριο και αποφασιστικό λόγο και δικαίωμα άμα για τον καθορισμό της ύλης του μαθήματος των Θρησκευτικών.

Οι γνωμοδοτούντες

1. **Βασίλειος Εντ. Νικόπουλος**, Επίτ. Πρόεδρος Αρείου Πάγου, Διδάκτωρ Νομικής
2. **Ιωάννης Β. Σακελλαρίου**, Επίτ. Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους
3. **Δημήτριος Λινός**, Επίτ. Εισαγγελέας Αρείου Πάγου
4. **Αθανάσιος Γ. Κρητικός**, Επίτ. Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου
5. **Ανδρέας Γ. Τσόλιας**, Επίτ. Αρεοπαγίτης
6. **Γεώργιος Η. Κρίππας**, Διδάκτωρ Πολ. Επιστημών – Συνταγματολόγος
7. **Κωνσταντίνος Β. Χιώλος**, Διδάκτωρ Νομικής, Επίτ. Δικηγόρος
8. **Αθανάσιος Θ. Νικολαΐδης**, Επίτ. Πρόεδρος Εφετών
9. **Παντελής Ν. Μαραγκούλας**, Επίτ. Πρόεδρος Εφετών
10. **Απόστολος Φ. Βλάχος**, Επίτ. Πρόεδρος Εφετών